

ԷՎԱՂՈՐԱՍ ԱՌԱՋԻՆ

Աշխարհիս պատմութեան մէջ արձանագրուած մեծ հերոսներու շարքին, կը հանդիպինք Սալամիսի (Կիպրոսի հիւսիսային արեւելքը) մէկ թագաւորին, հելլէն ամենէն հոյակապ հերոսներէն միոյն, Էվաղորաս Առաջինին:

Էվաղորաս թագաւորեց 410-374ին Ն. Ք. ու պատմութեան մէջ կը յիշատակուի իբր ուժեղ նկարագրի տէր ու հելլէն դիւցազներու յատուկ անձնութեամբ տոգորուած տիպար մը: Իր շրջանին, Կիպրոս ունէր ինը թագաւորութիւններ, որոնցմէ եօթը յունական եւ երկուքը Փիւնիկեան էին:

Քանի մը էջերու մէջ պիտի աշխատիմ ամփոփել իր կեանքի դրուագները:

Սալամիս միշտ կ'աշխատէր յունական քաղաքակրթութիւնը տարածել Կիպրոսի վրայ: Ամուր պարիսպները ու բնականէն անառիկ դիրքը, Կիպրոսի կարեւորագոյն քաղաքը ըրած էին դայն:

Երբ Պարսիկները յաղթեցին Ելլադային, սկսած էին յետին ծայր նեղել նաեւ Կիպրոսի յոյն բնակչութիւնը, ու կը նպաստէին Փիւնիկեցիներու զօրեղացման:

Այսպէս Պարսիկները անտեսելով Սալամիսի յունական իրաւունքները, անոր թագաւոր պսակեցին պարսկասէր Ապտեմոն Փիւնիկեցին: Նոր թագաւորը շուտ մը Սալամիս բերել տուաւ բազում Փիւնիկեցիներ, ու սպաննել տուաւ ազգեցիկ Յոյներէն շատերը:

Էվաղորաս Ա. ծնած էր 455ին Ն. Ք.: Հին երգիչները զանազան բարենպաստ դուշակութիւններ կ'ընէին Էվաղորասի մասին: Էվաղորաս հին Դեւերոսի թագաւորական սերունդէն՝

բարձրահասակ, գեղեցիկ եւ ուշիմ Հելլէն մըն էր:

Իսովրատ կը պատմէ թէ, երբ Էվաղորաս փոքր պատանի էր, ցոյց էր տուած ընտիր ու հաղուագիւտ յատկութիւններ:

Սալամիսի Ապտեմոն թագաւորը նախանձելով անոր վրայ, փորձեց դաւադրութիւններ յարուցանել անոր կեանքին դէմ: Էվաղորաս փախաւ Կիլիկիա ու հոն յիսուն հոգինոց փոքր խումբ մը կազմակերպելով, 411ին Ն. Ք. Կիպրոս արշաւեց ու Սալամիսի դռներէն մին կոտրելով՝ գիշեր ատեն թագաւորական պալատը սաշարեց, Ապտեմոնը սպաննեց ու հօրենական զահը բարձրացաւ 410ին Ն. Ք.:

Պարսիկները յանկարծակիի եկած՝ ժամանակ չունեցան իր յաջողութիւնները կասեցնելու:

Էվաղորաս զահ բարձրանալով, արդարադատութեամբ ու իմաստութեամբ կառավարեց իր երկիրը, միշտ ջանալով հելլենական բարձր գաստիարակութիւնով օժտել հայրենիքը: Շինեց բազում պալատներ ու հասարակաց շէնքեր, մայրաքաղաքը չրջապատեց ամուր պարիսպներով ու աշտարակներով: Նոր նաւեր չինելով զօրաւոր նաւատորմիդ մըն ալ պատրաստեց: Իր օրով շատ Հելլէններ Սալամիս կ'այցելէին անոր գեղեցկութիւններն ու ճոխութիւնները տեսնելու համար:

Կիպրոսի եւ Յունաստանի միջեւ վաճառականութիւնը արգիլուած ըլլալով, Էվաղորաս վերահաստատեց դայն, ու այսպէսով կղզին ուսնացաւ ու հարստացաւ: Աթենացիք, յափըշտակուած անոր գեղեցիկ յատկութիւններէն, կը

սիրէին ու կը յարգէին զինքը, առիթներ կը փնտռէին իր հսկայ ծրագիրներուն օժանդակելու համար:

Էկոսրոթամոյի պատերազմէն վերջ, 405ին Ն.Ք. շատ մը Աթենացիներ Սալամիս ապաստանեցան Էվաղորասի մօտ, որոնք սիրով ընդունուեցան ու քաջալերուեցան: Այս դժբախտ պատերազմի ընթացքին հարիւր ութսուն աթենական նաւերէն միայն տասերկուքը կը քցած էին կործանումէ զերծ մնալ ու Սալամիսի նաւամատոյցը ապաստանիլ: Այս աղատուած նաւերէն մէկուն մէջ փախաւ նաեւ Կոնոնը:

Էվաղորաս սիրով ընդունեցաւ իր ազգակից փախստականները, անոնց պարգեւեց ընդարձակ հողեր: Կոնոն եւ իր բարեկամ Նիկոգրիմոսը ամուսնացան ու ընտանիքի տէր եղան Սալամիսի մէջ: Աթենացի կիները մասնաւոր հրճուանքով կը փափաքէին ամուսնանալ կիսրացի ամուսիններու հետ: Այս օրերուն Աթէնք տազնապի ու սովի մէջ էր: Երեւելի անձեր, սովէն ճնշուած, իրենց ազգականուհիները կը ծախէին առօրեայ ապրուստ մը ապահովելու համար: Նշանաւոր պատմադիր մը կ'աւանդէ թէ Անտոգիտէս իր քնոորդին, երիտասարդ յոյն ազնուական մը, ծախեց Կիտիոնի թագաւորին, բեռ մը ցորենի փոխարէն:

Ամբողջ տասնվեց տարիներ, Էվաղորաս, հակառակ որ Աթէնքի քաղաքացի ըլլալու պատիւին ալ արժանացած էր եւ թունդ հելլեն ազգասէր մըն էր, շատ խաղաղ կերպով վերաբերուեցաւ Պարսից թագաւորին հետ, ու կանոնաւոր կերպով կը վճարէր իր տուրքերը: Էվաղորաս որոշելով իր գիրքը աւելի զօրացնել, փափաքեցաւ Կիսրոսի միւս քաղաքներուն վրայ եւս ազդեցութիւն բանեցնել, ու տակաւ առ տակաւ գրեթէ բոլոր քաղաքները ճանչցան իր գերիշխանութիւնը, բացի Կիտիոն, Սոլոն ու Ամաթոս քաղաքներու թագաւորներէն, որոնց դէմ սափայն իսկոյն արշաւեց:

Մինչ Էվաղորաս նախ անուշութեամբ եւ

յետոյ զինու զօրութեամբ կը ջանար Ամաթոս, Սոլոն ու Կիտիոն քաղաքները զրդուել Պարսից դէմ, Ակիրիս անուն իշխան մը միշտ գիրենք կը թելադրէր Արտաքսերքսէսին հաւատարիմ մնալու: Այս երեք քաղաքները Արտաքսերքսէսէն օգնութիւն խնդրեցին:

Արտաքսերքսէս Էվաղորասի դէմ ուղարկեց Կարիոյ Սատրապ Հեկատոմնոսը:

Աթէնք միշտ կ'օգնէր Էվաղորասին: Առաջին անգամ 390ին Ն.Ք. տասը նաւեր զրկեց, բայց ասոնք իրենց ճամբուն վրայ հանդիպեցան քսանութը սպարտական նաւերու, որոնց տեղակալն էր Դէլէնդիաս: Աթենական նաւերը դերի ինկան:

Աթենացիք դարձեալ Էվաղորասի օգնեցին ու Հալիքասի ղեկավարութեամբ նոր նաւեր զրկեցին իրեն: Դաշնակիցները (Աթենացիք ու Կիսրացիք) յաղթեցին Պարսից, ու այս յաղթութենէն վերջ Կիսրոսի գրեթէ բոլոր թագաւորները հպատակեցան Էվաղորասին:

Էվաղորաս, դաշնակցելով Արարացւոց ու Եփիսոսացւոց թագաւորներուն հետ, գրաւեց Փիւնիկէի Տիւրոս քաղաքը, ու բոլոր Կիլիկիան զրդուեց Պարսից դէմ ապստամբելու:

Այս չրջանին Սպարտա ու Աթէնք մեծ պատերազմի մէջ էին իրարու դէմ: Սպարտա յաղթելով Աթէնքին կը պատրաստուէր չափուիլ Արտաքսերքսէսին հետ:

Սպարտացի նշանաւոր զօրավար Տէրգիլիտաս, անձնական վրիժառութեան մը համար, յարձակեցաւ Դիասքէրէսի ու Բարնարադի դէմ, որոնք պարսիկ ինքնակալին ամենաազդեցիկ սատրապներն էին: Այս նախնական պատերազմը տեւեց 399էն մինչեւ 396 Ն.Ք. ու վերջ գտաւ Սպարտացւոց յաղթութիւններով:

Արտաքսերքսէս ահաբեկեցաւ ու Սպարտայի հակառակ եղող բոլոր քաղաքներու իշխանները զրգուեց Սպարտացւոր դէմ, իրր թէ Աթէնքի իրաւունքները պաշտպանելու համար:

Էվաղորաս, ներկայացած այս նպաստաւոր

կացութիւնը շահագործելով, դադրեցուց իր թշնամութիւնները Պարսից դէմ, ու Արտաքսերքսէսին առաջարկեց որ իր քով ապաստանած անվահներ ու քաջ Կոնոնը եւս մասնակցէր Սպարտայի դէմ ըլլալիք արշաւանքներուն: Այս Կոնոնը նախապէս Պարսից դէմ պատերազմած ըլլալով կրնար կասկածելի ըլլալ Արքայից Արքային: Դիւանագէտ էվաղորասը շուտ մը նամակ գրեց Արտաքսերքսէսին անձնական բժիշկ Գղեսիասին, որ պատշաճ աղջեցութիւն բանեցնէր ու համոզէր Արտաքսերքսէսը Կոնոնի զինակցութիւնը պահանջելու համար:

Կոնոն Արտաքսերքսէսի վստահութիւնը շահելու համար նոյնիսկ փափաքեցաւ Պարսից մայրաքաղաքը փութալ ու խոնարհիլ մեծ ինքնակալին առջեւ: Բայց էվաղորաս զինքը արդիւնեց, ու Արտաքսերքսէսին նամակներ գրելով Կոնոնը ջատագովեց, անոր վարչական ու ռազմական մեծ կարողութիւնները պարզեց, միեւնոյն ժամանակ խոշոր դոմար մ'ալ զրկեց իրր հպատակութեան տուրք:

Արտաքսերքսէս համոզուեցաւ ու Կոնոնը նշանակեց պարսկական նաւատորմի իր երկրորդ տեղակալ, առաջնութիւնը տալով նախապէս նշանակուած Բարնարազին:

էվաղորաս ու Կոնոն գործի սկսելէ առաջ, ջանացին Սիրակուսայի (Սիկիլիա) Դիոգինէս թագաւորը անջատել Սպարտայէն: Այս մասին Կրթօ իր «Յունական Պատմութիւն» գրքին 75-րդ գլուխին մէջ կը պատմէ թէ էվաղորաս նոյն իսկ իր քոյրը առաջարկեց Դիոգինէսին կնութեան տալ, բայց դարձեալ անկարող եղաւ իր փափաքին հասնիլ:

էվաղորաս հարիւր նաւերով ու Բարնարազ քոռասուն նաւերով յարձակեցան Սպարտայի վրայ, ու Կոնոն Փոքր Ասիա արշաւելով յաղթեց սպարտական ուժերուն, անոնց ամբողջ նաւատորմի ղը նուաճելով Կարիոյ Կնիտաս քաղաքին առջեւ, 394ին Ն.Ք.:

Աթէնք ի պատիւ հայրենասէր էվաղորասին ու Կոնոնին յաղթական կամարներ ու արձաններ

կանդնեց ու զանոնք նոյն իսկ զետեղեց Արամազդի արձանին կից:

Այս յաղթութիւններէն վերջ, Աթէնք հայրենասէր էվաղորասի շնորհիւ վերստացած էր իր երբեմնի ծովային վեհապետութիւնը, ու կը սկսէր աղջեցութիւն բանեցնել չրջակայ հելլեն քաղաքներուն եւ կղզիներուն վրայ:

Սպարտա տեսնելով որ զինու զօրութեամբ անկարելի է յաղթել Պարսից, դիմեց դիւանագիտութեան ու իր թագաւոր Անթալիտասը փութացուց հաշտութիւն առաջարկելու Արքայից Արքային: Այս դաշինքով, որ պատմութեան մէջ ծանօթ է իբր «Անթալիտասի դաշինք», Սպարտա Պարսից կը ձգէր Ասիոյ բոլոր յունական քաղաքները, ու կը համաձայնէր Կիպրոս կղզին եւս ձգել Պարսիկներուն: Աթէնք ու իր դաշնակիցները աշխատեցան ձախողեցնել այս դաւաճանութիւնը: Կոնոն դիմեց Տրիրազին (որ Յոնիոյ սատրապ կարգուած էր), որ հասկցնէր Սպարտայի կեղծ դիւանագիտութիւնը ու յետին նպատակները: Տրիրազ հակած էր Սպարտայի կողմը, ու այս պատճառաւ համոզեց Արտաքսերքսէսը Սպարտան նախընտրելու: Տրիրազ նոյն իսկ Սպարտայի յատկացուց մեծաքանակ դոմար մը նաւերու շինութեան համար: Տրիրազ այսքանով չբաւականանալով, Արտաքսերքսէսը զրգուեց Կոնոնին դէմ, զայն ամբաստանելով իբր դաւաճան:

Կոնոն բանտարկուեցաւ, ու ոմանք կ'ըսեն թէ բանտին մէջ սպաննուեցաւ: Ուրիշներ կը պնդեն թէ ան բանտէն փախչելով 392ին հասաւ էվաղորասին քով ու կարճ ժամանակ վերջ մեռաւ Կիպրոսի մէջ: Թերեւս այս վերջինը շիտակ ըլլայ, որովհետեւ էվաղորասի ու Պարսիկներու թշնամութիւնները կը սկսին 392ի ժամանակները:

Ու այսպէս, Սպարտայի թագաւորին՝ Անթալիտասին ստորագրած նուաստացուցիչ դաշինքով, պարսկական պետութիւնը եւ Սպարտան հաշտութիւն կնքեցին:

Արտաքսերքսէս հիմա պատրաստ էր ու-

ղաքներուն վրայ տիրապետելու յաւակնութեանէն ու կանոնաւոր կերպով վճարէ տարեկան բոլոր տուրքերը, իբր ստորուկ մը իր մեծ թագաւորին:

Էվաղորտոս պատասխանեց թէ, պատրաստ էր բոլոր պայմաններն ընդունիլ ու նոյնիսկ վճարել պահանջուած տուրքը, բայց տուրքը պիտի վճարէր իբր քաղաքը մը իրեն հաւասար թագաւորին:

Տրիպոլի երկմտեցաւ, Ծօշ վերադառնալով մեծ պատիւներով ու զնահատութիւններով ընդունուեցաւ Արքայից Արքայէն:

Որոնդէս (Արտաքսերքսէսի փեսան) իրմէ նախանձելով, գաղտնի համաձայնութիւն կնքեց Էվաղորտոսի հետ, ու պարսիկ ինքնակալին գրեց թէ Տրիպոլի պարսկական զօրքը պաշարելով իր կողմը շահելու փորձեր կ'ընէ եւ թէ Դելփեան պատգամին ալ մարդ զրկելով, իր ծրագրած յեղափոխութեան մը ելքը հարցուց: Կարծողներ ալ կան թէ Էվաղորտոս կրնայ Որոնդէսը համոզած ըլլալ:

Էվաղորտոս, Որոնդէսին զրած նամակին իմաստով նամակ մը գրելով Արտաքսերքսէսին, Արտաքսերքսէս հաւատաց ու Տրիպոլի բանտարկեց Ծօշի մէջ, անոր պաշտօնը յանձնելով Որոնդէսին:

Էվաղորտոս ու Որոնդէս բարեկամանալով, Պարսիկները ընդունեցան Էվաղորտոսին առաջարկը թէ ան տուրք պիտի վճարէր Պարսիկ թագաւորին, ոչ իբր գերի այլ իբր վեհապետ մը: Այս հաշտութիւնը տեղի ունեցաւ 381ին Ն. Ք.:

Տասը տարիներու պատերազմը վերջացած էր: Այս ամբողջ շրջանին Էվաղորտոս Պարսից դէմ պատերազմած էր իբր յանդուգն Հելլեն դժուար մը, ու միշտ յանդգնած էր չափուիլ շատ աւելի նուաղ բանակով քան պարսկականը:

Թագադութիւնը կնքուելէն քանի մը տարի վերջ, Էվաղորտոս վախճանեցաւ իր որդւոյն Փրոթոգորտոսին հետ, որոնք երկուքն ալ զոհ գացին դաւաճանութեան 374ին Ն. Ք.:

Էվաղորտոսի մահուան պարագաները պատմելէ առաջ, իր տասը տարիներու պատերազմի ընթացքին հակիրճ ժամանակագրութիւնը կ'ուզեմ յիշել:

391ին (Ն. Ք.) Էվաղորտոս Պարսից դէմ պատերազմ կը հրատարակէ:

390ին – Աթենացիք օգնական նաւեր զրկեցին Էվաղորտոսին, որոնք Էվաղորտոսին հասնելէ առաջ գրաւուեցան Սպարտացիներու կողմէ:

388ին – Աթենացիք երկրորդ անգամ օգնութեան կը փութան Հապրիասի գլխաւորութեամբ:

387ին – Անթալիտասի դաշինքը կը վաւերացուի Պարսից կողմէ ու Տրիպոլի կը պատրաստուի Կիպրոսը գրաւել:

386ին – Պարսից ու Էվաղորտոսի պատերազմները Կիտիոնի (Լարնաքա) առջեւ. Էվաղորտոս յաղթական:

385ին – Սալամիս կը պաշարուի Պարսիկներէն:

384ին – Էվաղորտոս գիշերանց Եգիպտոս կը փախչի օգնութիւն խնդրելու համար:

383ին – Էվաղորտոս ու Տրիպոլի խաղաղութեան դաշինք կը կնքեն:

382ին – Տրիպոլի ետ կը կանչուի Արքայից Արքայէն:

381ին – Որոնդէսի շնորհիւ, Էվաղորտոս ու Պարսկաստանի միջեւ վերջնական խաղաղութիւն կը հաստատուի:

ՄԱՀ ԷՎԱՂՈՐԱՍ Ա.Ի

Հարիւրեւմէկերորդ Ողիմպիականի երրորդ տարին (=374 թուականին Քրիստոսէ առաջ), Նիկիոքէոն անուն ազնուական մը, Էվաղորտոսին կեանքին դէմ դաւադրութիւն ըրաւ ու Կիպրոսէն դուրս վոնտուեցաւ Էվաղորտոսի հրամանով:

չաղրութիւնը ուրիշ կողմ դարձնելու, ու 386ին Ն.Ք. յարձակեցաւ Էվաղորասի դէմ, որուն չափած ժողովրդականութեանը սկսած էր նախանձիւ:

Համաձայն Իսովրատէսի, պատերազմներու պատրաստութեանց միջոցին, Արտաքսերքսէս ծախսեց 50.000 տաղանդ ոսկի, այսինքն 3 ու կէս միլիոն ստերլին: Յամաքէն կը տանէր 300 հազար հողինոց բանակ մը, զոր յանձնեց իր փեսայ Որոնդէսին. 300 նաւեր ալ ղրկեց Տրիբալի ղեկավարութեամբ, ու այս ամենի ուժերը պիտի չափուէին փոքր կղզիի մը մասնակի ուժերուն հետ:

Էվաղորաս ունէր միայն 6000 զինուորներ Սալամիսի մէջ, ու միւս կիպրացի թագաւորներէն իրեն տրամադրուած քանի մը հազար զինուորներ: Կարիոյ կուսակալ Հեկատոմնոսը դադտնօրէն զրդուց Պարսից դէմ. Հեկատոմնոս որ դժգոհ էր Արտաքսերքսէսէն, որովհետեւ պարսկական նաւատորմի ղեկավարութիւնը ձեռքէն առնելով յանձնած էր Պարսիկի մը, հիմա միացաւ Էվաղորասին: Արար թագաւորն ալ ղրկեց փոքրաթիւ բանակ մը:

Եգիպտոս, Ամիրթէոս թագաւորին օրով, թաքուն կերպով կը ջանար թօթափել Պարսից լուծը. Ամիրթէոսի որդին առիթէն օգտուելով դաշնակցութիւն խոստացաւ, յիսուն նաւեր առաջարկելով Էվաղորասին:

Էվաղորաս սիրուած էր իր ժողովուրդէն, զինքը կը նկատէին Լեւոնիտասի ու Միլթիատիսի հաւասար հայրենասէր մը ու ամէն կերպով կ'օժանդակէին իրեն:

Էվաղորաս ունէր երկու հարիւր նաւերէ բաղկացած տորմիդ մը: Պարսիկները յարձակեցան ու իրենց բանակը ցամաք հանեցին, բայց ուտեստեղէնը նուազելով սկսան անօթութիւն զգալ: Կաոս, Տրիբալին փեսան, որ երկրորդ տեղակալն էր նաւատորմի ղեկին, շատ մը նաւեր Կիլիկիոյ ու Կիպրոսի միջեւ դնելով կամուրջ մը կազմեց որուն վրայէն կրցաւ Կիլիկիայէն փոխադրել պէտք եղած պարէնը:

Պարսիկ նաւերու նաւաղներուն մեծ մասը Յոնիացիներ էին, ու Կաոս միշտ կ'սկսէր ունէր անոնց ուղղամտութեանը մասին: Օր մը յանկարծ յայտարարեց թէ Յոնիայէն պիտի անցնէր, ու բազում նաւաղներ շատ մը դադտնի նամակներով նաւերը լեցուցան: Պարսկական տորմիդը հազիւ թէ ճամբայ ելած Կիպրոս վերադարձաւ ու նամակները բռնի կերպով դրաւ ուելով կարդացուցան: Պարսկական կ'սկսածը զօրաւոր փաստերու վրայ հիմնուած էր: Բոլոր դաւաճանները պատժուեցան:

Ծովային առաջին ընդհարումը տեղի ունեցաւ Կիտիոնի (Լարնաքա) առջեւ ու Էվաղորաս առաջին ընդհարումին մէջ յաղթական հանդիսացաւ:

Երկրորդ ընդհարումին, պարսկական նոր ուժեր հասնելով, Կաոս յաղթեց Էվաղորասին որ փախաւ ու փակուեցաւ Սալամիսի ամուր դղեակներուն մէջ: Տրիպալ դրաւեց Կիտիոնը ու հալածեց Էվաղորասը: Յետոյ պատերազմը ձգելով փութաց Ծօշ մայրաքաղաքը իր յաղթութիւնները աւետելու Արքայից Արքային:

Էվաղորաս, տեսնելով կացութեան դժուարութիւնը, պատերազմական գործերը կարգադրեց, ու իր որդին Փրոթազորասը հրամանատար կարգելով, գիշեր ատեն տասը նաւերով կտրեց անցաւ պարսկական նաւատորմի դը ու ապահով հասաւ Եգիպտոս, իր դաշնակից թագաւորին քով:

Գարնան Տրիպալ հասաւ Սալամիս, հետը բերելով նոր ուժեր ու 2000 տաղանդ դրամ: Էվաղորաս դժբաղդարար չկրցաւ պէտք եղած օգնութիւնը ստանալ իր դաշնակիցներէն: Սալամիս ամէն կողմերէն պաշարուած էր ու իր կացութիւնը դժնդակ: Լուրջ խորհրդածութիւններէ վերջ խաղաղութեան դաշինք առաջարկեց Տրիպալին: Տրիպալ սիրով ընդունեցաւ այս առաջարկը, բայց պայման դրաւ որ Էվաղորաս բաւականանայ Սալամիսի թագաւորութեամբ, հրաժարի Կիպրոս կղզիի այլ քա-

Կիսկրոսէն մեկնելուն առթիւ, Նիկիոքրէոն իր հարազատ ու յոյժ գեղանի դուստրը յանձնեց իր մէկ հաւատարիմ ներքինին պահպանութեանը, որուն անունն էր Թրասիտեա :

Այս ներքինին, որուն շատ ցաւ պատճառած էր տիրոջը հեռացումը, վրէժի զգացումով լեցուած էր Էվաղորասին դէմ, ու օր մը Էվաղորասին ներկայանալով ու մինչեւ դետին խոնարհելով, քմծիծաղով ու չարաշուք ժպիտով մը անոր կ'իմացնէ թէ չափազանց գեղեցիկ աղջիկ մը բերած էր որ կը փափաքէր Էվաղորասը ընդունիլ իր ննջասենեակը : Ներքինին նոյն ձեւով գաղտնօրէն կը ներկայանայ նաեւ Էվաղորասի անդրանիկ որդւոյն՝ Բնիտակորասին, կ'առաջարկէ զինք ալ առաջնորդել գեղուհին ննջասենեակին մէջ : Հայր եւ որդի, մին անտեղեակ միւսին ներկայութենէն, ներքինին կը

հետեւին, որ մին միւսին ետեւէն սպաննելով կը լուծէ իր տիրոջ տարադրութեան վրէժը :

Այսպէս անհետացաւ աշխարհիս ամենահայրենասէր ու հերոսական Հելլեններէն մին : Թէպետեւ հելլենական պատմութիւնը ունի բազում հերոսներ, բայց Էվաղորասի յատկացուած է յունական դիւցազնութեան գերազոյն պատուանդաններէն մին :

Էվաղորասին յաջորդեց իր երկրորդ որդին Նիկոքրիս, 374ին Ն. Ք. :

Էվաղորասի մահով, Կիսկրոս կորսնցուց իր ամենափայլուն անձնաւորութիւնը, ամենատաղանդաւոր ռազմագէտը ու արուեստից մեծ աւոյեանը :

Նիկոսիա

ՆՈՒՊԱՐ ՄԱԳՍՈՒՏԵԱՆ

